

LØYREMELDINGEN
Sørlandet
2023

Oktober 2023

Innhold

01

**Sammendrag og
bakgrunn**

02

**Styring og ledelse
av bærekraftsarbeid**

03

**Bærekrafts-
rapportering**

04

**Klima
og miljø**

05

**Sosial
bærekraft**

06

**Banksektoren og
grønn finansiering**

07

**Relevante kilder til
mer informasjon**

01 Sammen drag og
bakgrunn

Sammendrag av Løypemeldingen Sørlandet

Løypemeldingene på tvers av landet er besvart av 914 virksomheter, hvorav 158 av virksomhetene tilfaller region Sørlandet. Utvalget i regionen er representativt og sammenlignbart mot det nasjonale og fjoråret. Rapporten belyser bærekraftsarbeidet i regionen, sammenliknet med nasjonale og historiske tall. Data ble innhentet i juni 2023.

Det strategiske bærekraftsarbeidet er i år tydeligere forankret i sentrale aktiviteter

Så mange som 84 % svarer at de har integrert bærekraft i virksomhetsstrategien, har egen bærekraftsstrategi eller jobber med bærekraftsrelaterte tiltak. Videre ser det ut til at bærekraft i år i større grad har grunnlag i nøkkelaktiviteter. Først og fremst har 47 % gjennomført vesentlighetsanalyse. Videre har 53 % satt tallbaserte mål for klima og miljø, mens 61 % har satt sirkulær økonomi på agendaen. 66 % har satt tallbaserte mål for sosiale forhold, og hele 84 % jobber aktivt med mangfold og inkludering, som også er det mest populære området for sosiale bærekraftstiltak. Videre har 77 % implementert elementer for virksomhetsstyring. I tillegg til disse aktivitetene er ansvaret for bærekraft i stor grad plassert hos ledelsen, der 51 % oppgir CEO som ansvarlig.

Med innføring av Åpenhetsloven og direktivet om bærekraftsrapportering (CSRD) er det naturlig at lovpålagte krav i stor grad driver bærekraftsarbeid fremover

I år, som i fjor, ser det ut til at virksomhetenes endringer primært påvirkes av krav, fremfor lønnsomhet. Utfordringen *bærekraftige investeringer er ikke lønnsomt* er mer fremtredende i år, og motivasjonsfaktorer som *bidrag til et bærekraftig samfunn* og *krav fra myndigheter og offentlige instanser* er fremdeles blant de sterkeste driverne.

I år har Åpenhetsloven trådt i kraft for fullt, og det er derfor overraskende at ikke flere enn 22 % har gjennomført planlagte tiltak. 94 % av virksomhetene loven omfatter har startet arbeidet med å overholde kravene, mens 50 % svarer at de hadde rapportert eller skulle rapportere innen fristen 30. juni 2023.

Sentralt innenfor bærekraftsrapportering er den kommende innføringen av direktivet om bærekraftsrapportering (CSRD). Foreløpig blir 137 virksomheter i Agder rapporteringspliktig innen regnskapsåret 2026, mens mange flere vil bli indirekte påvirket av direktivet. Sett bort fra dem som svarer at de ikke blir rammet av CSRD, er det 25 % som har startet tiltak, mens 59 % ikke kjenner til kravene eller egne iverksatte tiltak.

Stadig flere rapporterer på bærekraft, med økende bruk av anerkjente rammeverk, hvor Miljøfyrtårn fremdeles er ledende

Det er stadig en positiv trend vedrørende rapportering, hvor det i år er 64 %, mot fjorårets 43 %, som rapporterer på bærekraft. To av fem opplever bærekraftsrapportering som håndterbart og færre opplever *manglende kapasitet* og *manglende kompetanse* som viktigste utfordringer, til tross for økende omfang av krav grunnet blant annet CSRD.

Flere av de internasjonalt anerkjente verktøyene og rammeverkene for bærekraftsrapportering er benyttet som grunnlag for CSRD. I år er det 15 % som utnytter fordelene ved å allerede rapportere med utgangspunkt i en eller flere av disse, hvilket er en forbedring fra 10 % i fjor.

Innenfor klima og miljø vil sertifisering av Miljøfyrtårn kunne bidra til en enklere overgang til CSRD, og det er gledelig at nær en tredjedel av respondentene på Sørlandet rapporterer etter Miljøfyrtårns klima- og miljørapport. Rundt en tredjedel av virksomhetene rapporterer på klimapåvirkning, i minst en av tre scopes.

Finansnæringen har startet å insentivere grønn omstilling, samtidig legger stadig flere virksomheter merke til dette endrede fokuset og benytter seg av det

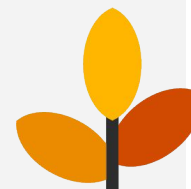
Det er tydelig at finanssektoren nå setter fokus på det grønne skiftet. Antallet respondenter som merker bankenes økende fokus på bærekraft har økt de siste to årene, fra 5 % til 14 %. Samtidig oppgir 10 % av respondentene at de benytter seg av grønn finansiering.

Hvorfor og hvordan utarbeides Løypemeldingen?

I denne rapporten, Løypemeldingen 2023, presenteres funn fra vår spørreundersøkelse til medlemsbedriftene i Næringsforeninger i Agder.

Undersøkelsen ble gjennomført juni 2023 og gjennomføres for tredje gang i denne regionen, etter initiativ fra Næringsforeningen i Kristiansandsregionen, og PwC. Undersøkelsen finansieres av Spareskillingsbanken og Strømmestiftelsen.

Næringsforeningen i Kristiansandsregionen (NiKR) er en medlemseid og partipolitisk nøytral organisasjon som aktivt jobber for å fremme næringslivets interesser. Medlemsvirksomhetene omfatter både privat og offentlig sektor innenfor flere bransjer, samt non-profit. NiKR fokuserer blant annet på øke tempoet med den grønne omstillingen i bedriftene i regionen, en bærekraftig by- og regionutvikling og det å skape et attraktivt og inkluderende arbeidsliv. I den forbindelse har PwC, i samarbeid med NiKR, Spareskillingsbanken, Strømmestiftelsen, samt næringsforeningene i Arendal og Grimstad, sendt ut en spørreundersøkelse der vi stiller spørsmål om hvordan selskapene arbeider med bærekraft, på tvers av de tre dimensjonene klima og miljø, sosial bærekraft samt økonomi og virksomhetsstyring.

Løypemeldingen utgjør respondentenes subjektive perspektiv og meninger rundt bærekraftsarbeidet i egen virksomhet.

På initiativ fra PwC utarbeides flere tilsvarende regionale bærekraftsrapporter, også her i samarbeid med lokale næringsforeninger.

Vi håper rapporten vil bidra til gode diskusjoner og nye refleksjoner rundt bærekraftig næringsliv.

Løypemeldingen Sørlandet er en del av en nasjonal undersøkelse, med totalt 914 respondenter

14 %	Nord Næringsforeningene for Alta, Hammerfest, Tromsø, Bodø, Narvik, Rana, Fauske, Harstad, Meløy og Finnsnes.
13 %	Trondheim Næringsforeningen i Trondheimsregionen
12 %	Nordvest Næringsforeningene for Ålesund, Vestnes, Ulstein, Sogn og Fjordane, Florø, Fosnavåg, Førde, Herøy, Molde, Sogn, Stad og Ørsta.
14 %	Bergen Bergen Næringsråd
7 %	Haugalandet Næringsforening Haugalandet
21 %	Stavanger Næringsforeningen i Stavanger-regionen
17 %	Sørlandet Næringsforeningene for Kristiansandsregionen, Arendal og Grimstad.
1 %	Annet

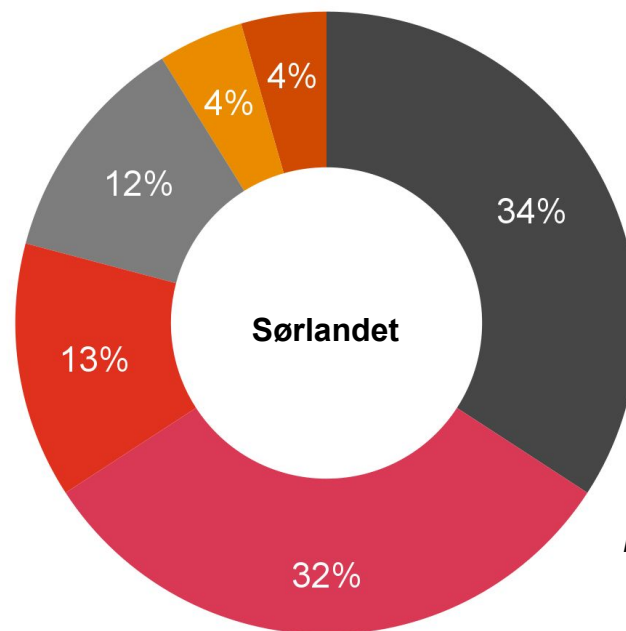

Respondentene representerer en lignende fordeling med store og små virksomheter på Sørlandet og nasjonalt

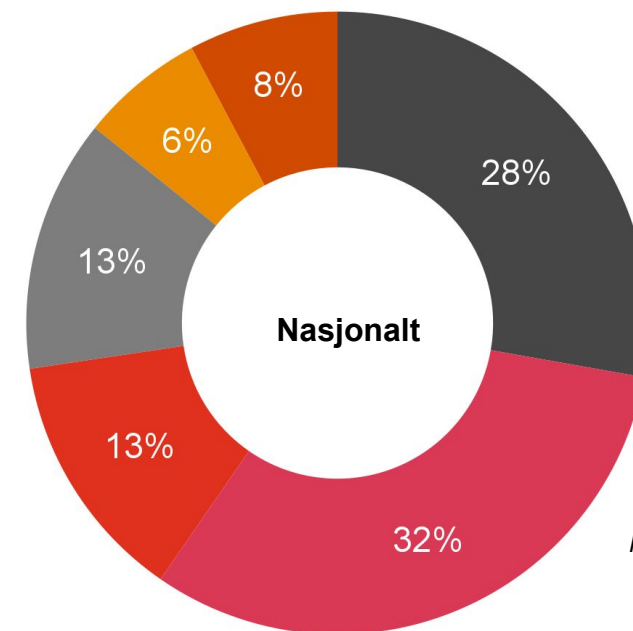
Utvalget er i stor grad representert av mindre virksomheter, rundt to tredjedeler med under 50 ansatte, både nasjonalt og på Sørlandet. Dette gir et representativt bilde av medlemmene i Næringsforeningene i Kristiansandsregionen, og et sammenlignbart bilde mot de nasjonale tallene.

Undersøkelsene har i hovedsak blitt besvart av ledere i virksomhetene. På Sørlandet er 59 % besvart av daglig leder selv. Dette kan være positivt med tanke på overordnet kjennskap til virksomheten, men det kan tenkes at undersøkelsen krever detaljkunnskap om bærekraftsarbeidet hvilket ikke nødvendigvis daglig leder besitter.

- Færre enn 10 ansatte
- 10 - 50 ansatte
- 51 - 100 ansatte
- 101 - 250 ansatte
- 251 - 500 ansatte
- Flere enn 500 ansatte

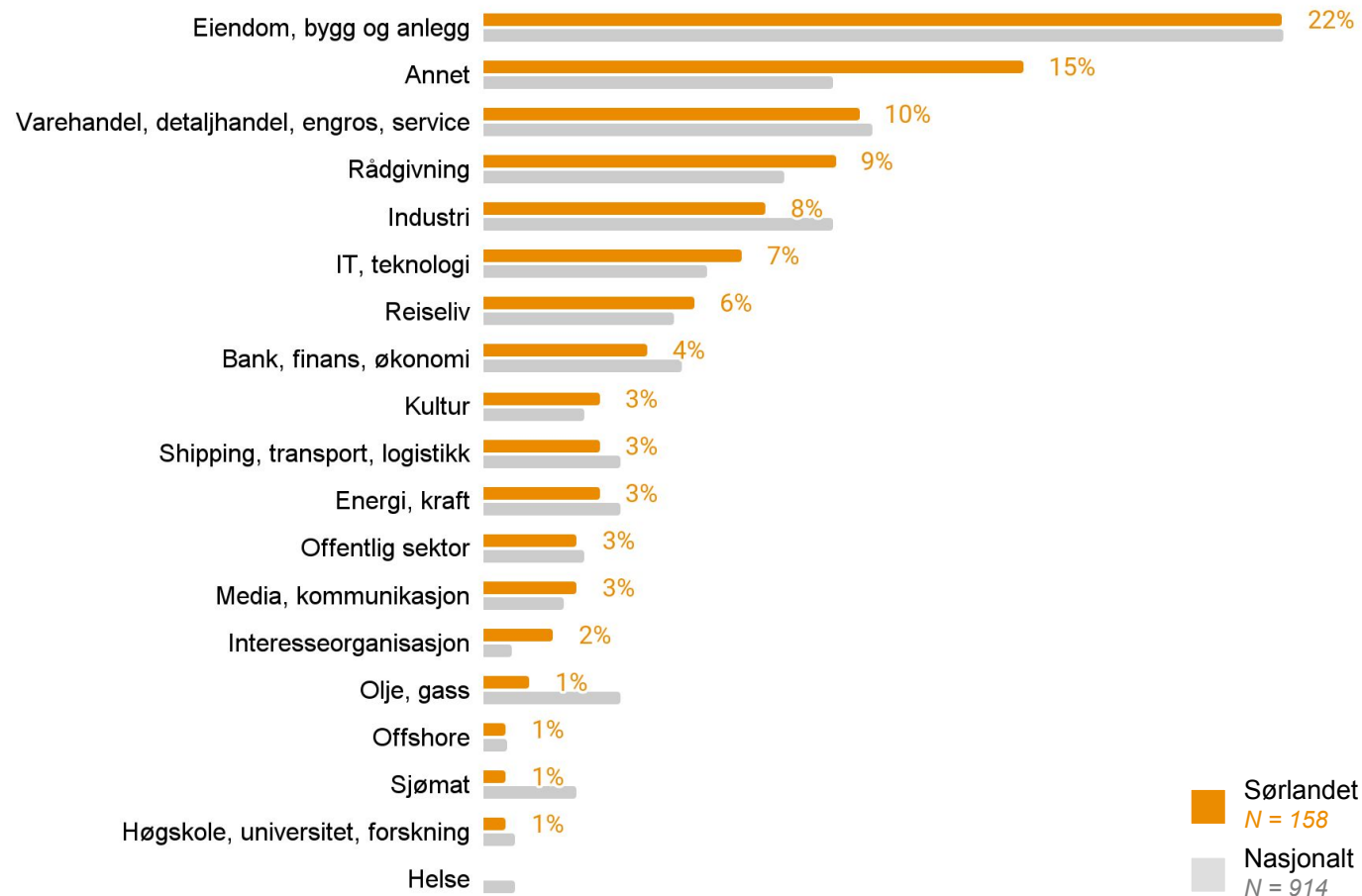
N = 158

N = 914

Grafene viser fordelingen av andel virksomheter i ulike størrelser for Sørlandet og nasjonalt

Et bredt utvalg av bransjer er representert, på lik linje med resten av landet

Grafen viser fordelingen av antall virksomheter i ulike bransjer for Sørlandet, sammenliknet med den nasjonale fordelingen.

Eiendom-, bygg- og anleggsbransjen (EBA) er i år, som i fjor, høyest representert i undersøkelsen, både nasjonalt og i Kristiansandsregionen.

Løypemeldingen har utover dette fått respondenter fra et bredt spekter av bransjer, både nasjonalt og fra Sørlandet.

02 Styring og ledelse av
bærekraftsarbeidet

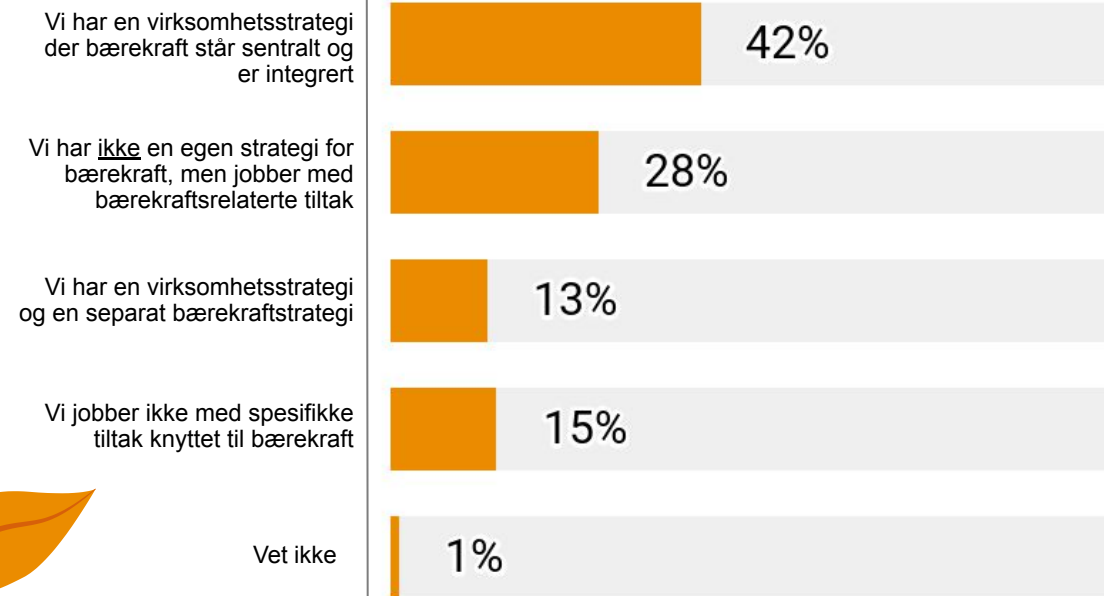

De fleste respondentene har en egen eller integrert bærekraftstrategi, eller jobber med bærekraftsrelaterte tiltak

84 %

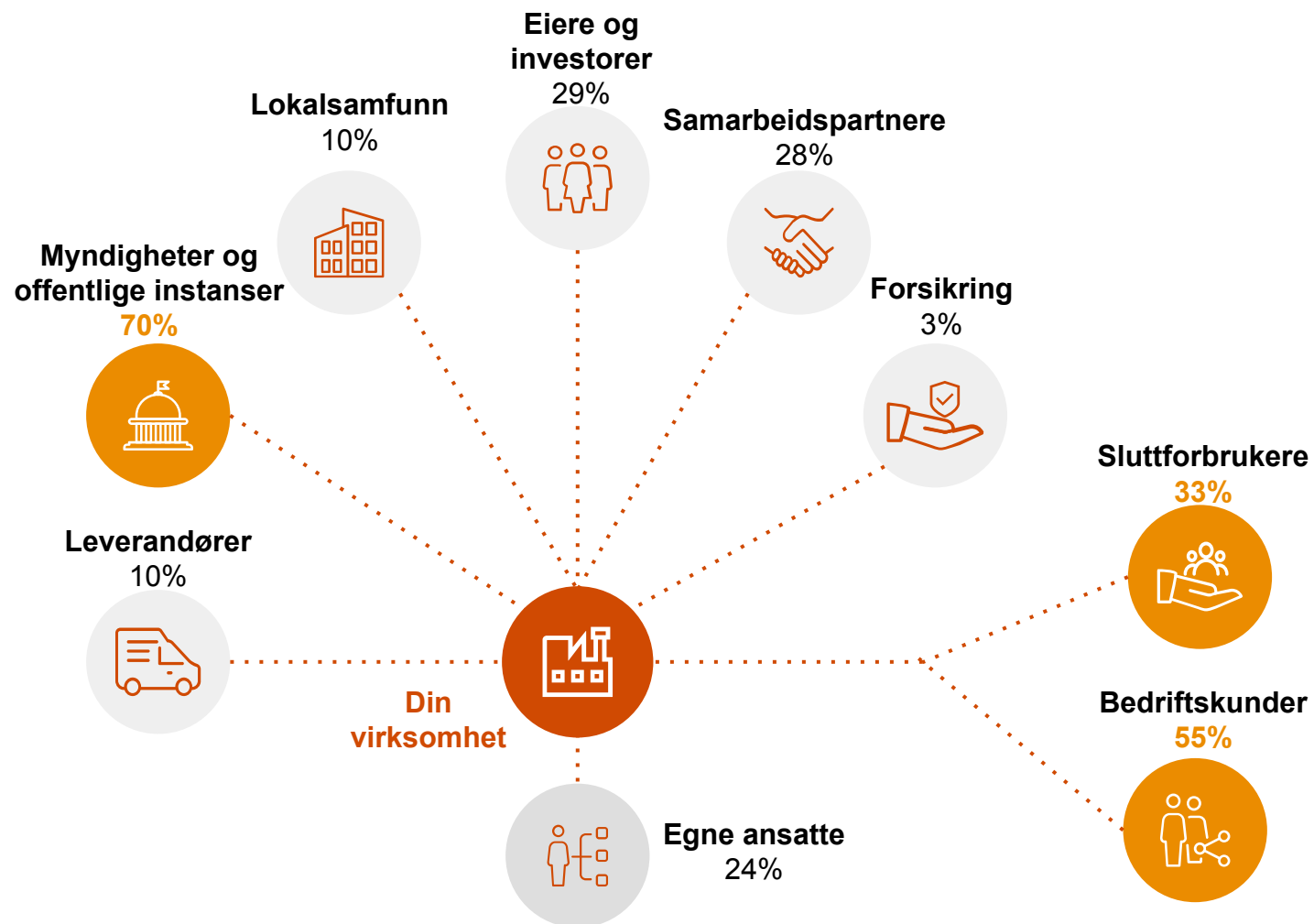
svarer at de har integrert bærekraft i virksomhetsstrategien, har egen bærekraftsstrategi eller jobber med bærekraftsrelaterte tiltak.

En god bærekraftstrategi er viktig for å lykkes med bærekraftsarbeidet, og for å kunne prioritere de riktige tiltakene for å utvikle virksomheten i en bærekraftig retning. Å ha bærekraft som en integrert del av virksomhetsstrategien vitner om en modenhet på området.

Grafen viser om og/eller hvordan bærekraft er en del av strategien til virksomheten. N = 158

Flest mener at myndigheter og offentlige instanser har størst påvirkningskraft

Oversikten viser hvilke interessenter som har størst påvirkningskraft i verdikjeden.

Undersøkelsen viser at bedrifter mener **myndigheter og offentlige instanser er den aktøren i verdikjeden som har størst påvirkning på eget bærekraftsarbeid.**

Sammenlignet med tidligere år er dette en stigning på rangeringen. Dette indikerer at reguleringer har en effektiv virkning, og kan ses i sammenheng med implementering av EUs taksonomi, direktivet for bærekraftsrapportering og Åpenhetsloven.

På andre- og tredjeplass følger bedriftskunder og sluttforbrukere.

Kategoriene *sluttforbrukere* og *bedriftskunder* er endret fra fjorårets kategorier *kunder* og *kunders kunder*, hvilket kan ha gitt utslag i vurderingene. I fjor ble *kunder* rangert som interessenten med størst påvirkningskraft. Årets undersøkelse viser at bedriftskunder blir vurdert med høyere påvirkningskraft enn sluttforbrukere.

Bidrag til et bærekraftig samfunn og imøtekomme nye krav er hovedmotivasjonen for bærekraftsarbeidet

Vissheten om at virksomheten bidrar til å gjøre samfunnet mer bærekraftig og å imøtekomme nye krav fra kunder og andre interessenter er også i år hovedmotivasjonen for bærekraftsarbeidet. Det er en økning i respondentene som ser *imøtekommelse av nye krav fra myndigheter og offentlige instanser* som en hovedmotivasjon, hvilket kan sees i sammenheng med innføringen av blant annet direktivet om bærekraftsrapportering (CSRD). Det er også flere som i år opplever en motivasjon i å *bli en mer attraktiv arbeidsplass for nye og eksisterende ansatte*.

Respondentene ble spurt om hva som er hovedmotivasjonene for å gjøre virksomheten mer bærekraftig. 12 kategorier, hvorav virksomhetene kunne velge inntil tre.

Vissheten om at virksomheten bidrar til å gjøre samfunnet mer bærekraftig

65 %
2022

68 %
2023

Imøtekomme nye krav fra kunder og andre interessenter

47 %
2022

47 %
2023

Imøtekomme nye krav fra myndigheter og offentlige instanser

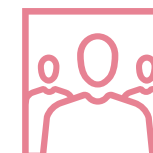

32 %
2022

39 %
2023

Bli en mer attraktiv arbeidsplass for eksisterende og nye ansatte

22 %
2022

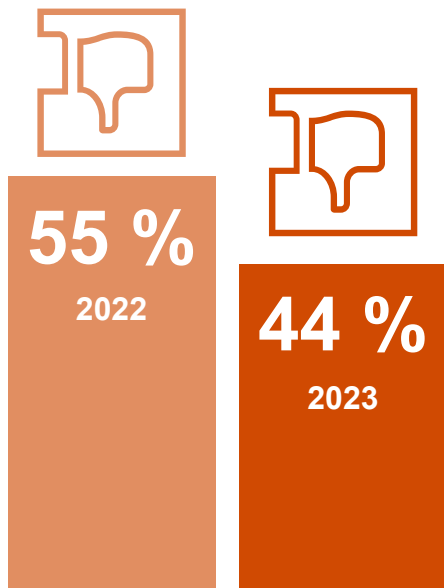
28 %
2023

Manglende kapasitet og lønnsomhet ved bærekraftige investeringer, er hovedutfordringene i bærekraftsarbeid

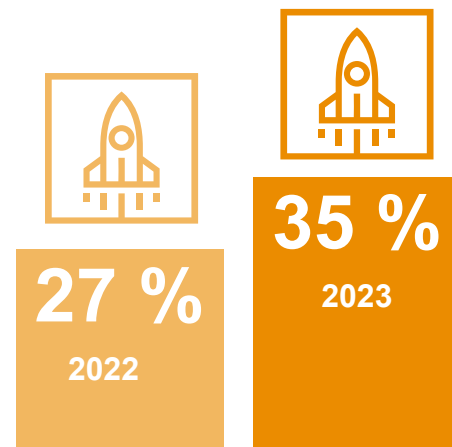
I år som i fjor er *mangel på kapasitet/ressurser* den største utfordringen med å gjøre virksomheten mer bærekraftig. Både for *mangel på kapasitet/ressurser* og *kompetanse/kunnskap* ser vi en positiv nedadgående trend, hvilket kan indikere økt prioritering av og innsikt i fagfeltet. Sammenlignet med i fjor peker flere på at *bærekraftig investeringer ikke er økonomisk lønnsomt*. Dette er et interessant funn sett i lys av at EU estimerer et behov for å investere 350 milliarder euro i året frem mot 2030, for å nå klima og miljømålene¹. Det at flere *ikke opplever utfordringer med bærekraftsarbeidet* kan på den ene siden være positivt, men samtidig potensielt urovekkende med tanke på at rapporter reflekterer en tvil om klimamålene vil nås innen 2030².

Respondentene ble spurt om hva som er de største utfordringene med å gjøre virksomheten mer bærekraftig. 10 kategorier, hvorav virksomhetene kunne velge inntil tre.

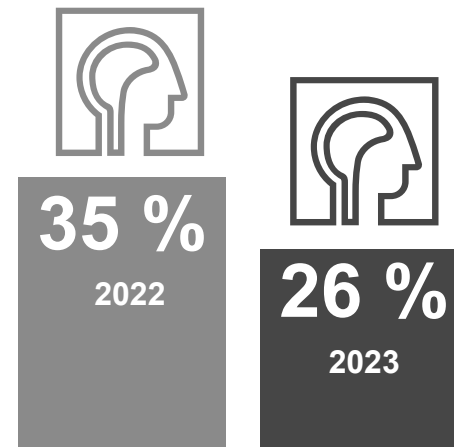
Manglende kapasitet/ressurser

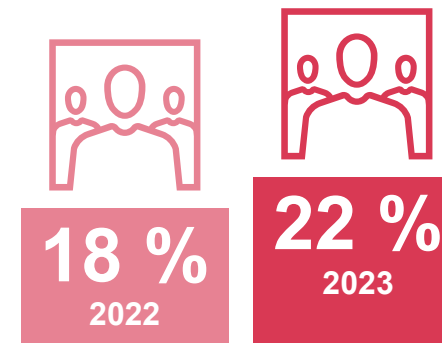
Bærekraftige investeringer er ikke økonomisk lønnsomt foreløpig

Manglende kompetanse/kunnskap

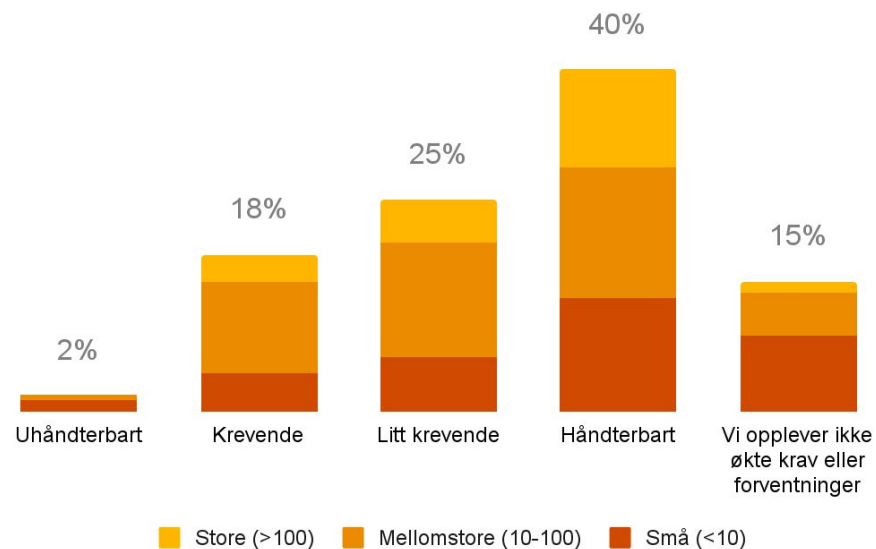
Min virksomhet har ikke utfordringer knyttet til bærekraftsarbeidet

To av fem opplever bærekraftsrapportering håndterbart, og over halvparten har dedikerte ressurser og ansvar i ledelsen

40 %

av respondentene opplever krav til bærekraftsrapportering for sin virksomhet som håndterbart, mens svært få opplever det uhåndterbart. 53 % av de store (>100) og mellomstore (10-100) opplever dette krevende eller litt krevende. Blant de som ikke opplever økte krav eller forventninger er de fleste små (<10) virksomheter.

Grafen viser i hvordan virksomhetene opplever kravene til bærekraftsrapportering. N = 158

51 %

av virksomhetene har lagt ansvaret for arbeidet med bærekraft hos CEO, mot fjorårets 22 %. Dette er en del av en positiv trend vedrørende formalisering av ansvaret for bærekraftsarbeidet. Samtidig kan det utgjøre en risiko for nedprioritering om det blir et av mange ulike ansvarsområder, spesielt blant de største virksomhetene.

80 %

av virksomhetene har dedikerte ressurser, hvorav 58 % av disse har færre enn ett årsverk dedikert. Med en forbedring fra fjoråret (75 %), kan dette ha betydning for at færre anser manglende kapasitet som den viktigste utfordringen. Også blant de minste virksomhetene (<10 ansatte) har 70 % dedikerte ressurser.

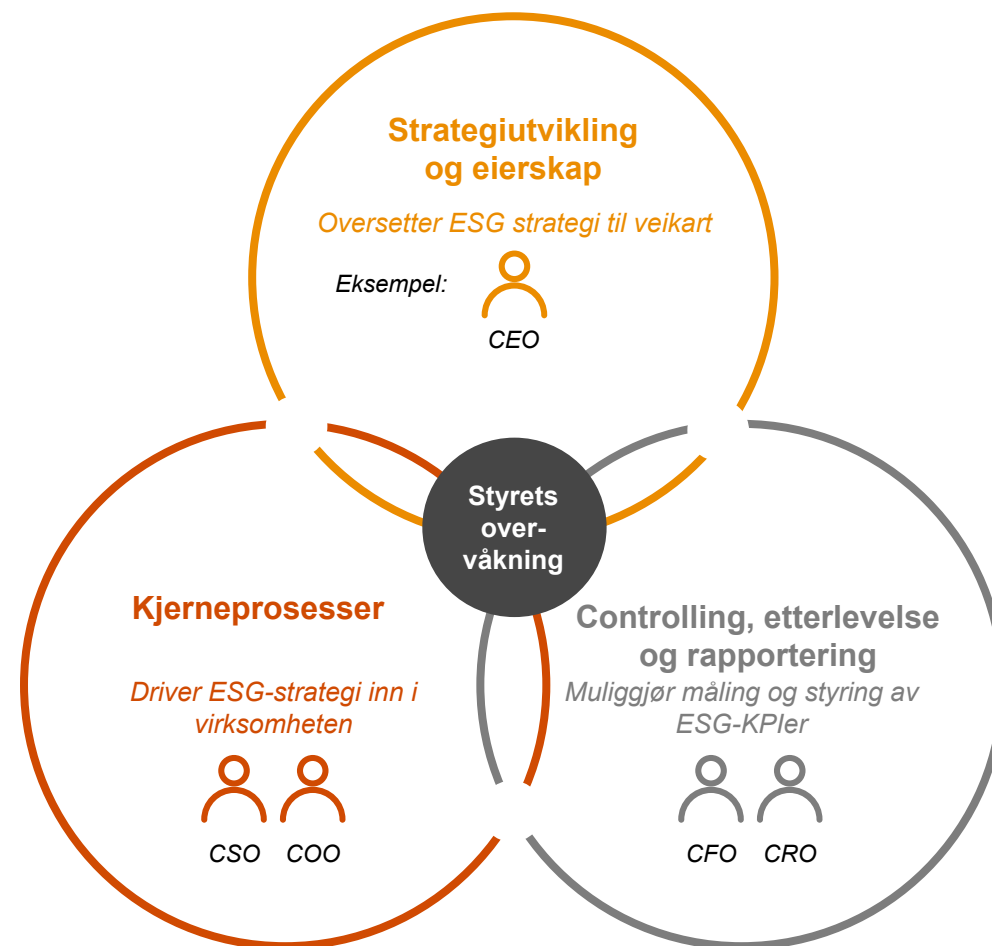
God styring og kontroll starter med formalisering i styrende dokumenter

God virksomhetsstyring er kritisk for å drive bærekraftige forretninger i dagens komplekse og dynamiske verden. God styring og kontroll handler om hvordan beslutningsprosesser er organisert, fra styret og nedover i organisasjonen. Dette inkluderer strategi og styringsprinsipper, retningslinjer og rutiner.

I den reviderte uttalelsen av direktivet om bærekraftsrapportering (CSRD) er det kommet et større fokus på virksomhetsstyring og rapporteringspunkter på dette. Det er også tendenser blant investormiljøene at det er et økt fokus på virksomheters styring og kontroll. Mange selskaper rapporterer allerede på noen av disse punktene i årsrapport og andre lovpålagte krav.

Kjennetegn ved god modenhet på³:

- Oppfølging av mål og strategier er på styrenivå
- Roller relatert til ESG er tydelig definert. Mellomledere har også mer definerte roller og dypere kunnskap og innsikt
- Bærekraft er integrert i virksomhetsstyring og risikostyring, resultatstyring av enkeltpersoner og forretningsprosesser - inkludert kompensasjon av ledere

3: Kjennetegn på god modenhet er basert på PwCs eksperters erfaring

Tre fjerdedeler har implementert elementer for virksomhetsstyring

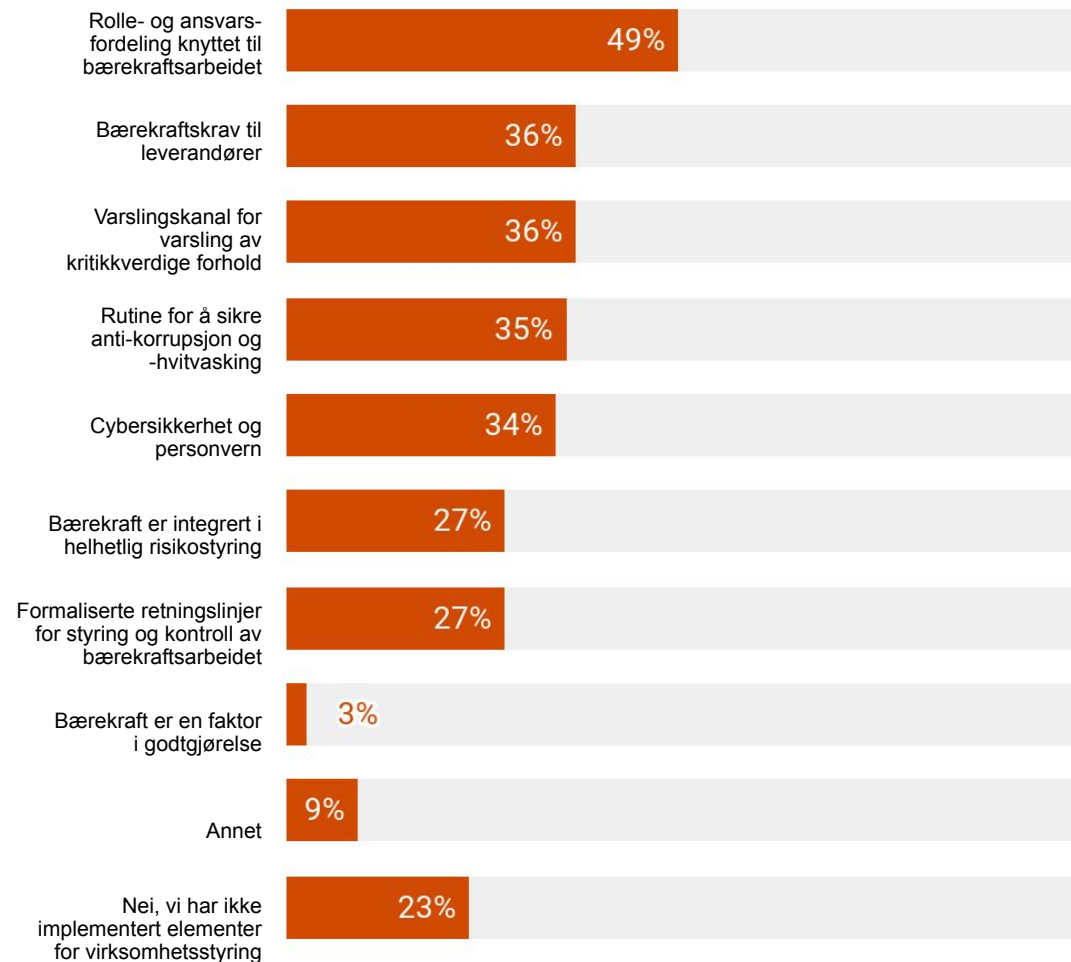
77 %

av virksomhetene har implementert elementer for virksomhetsstyring, hvorav rolle- og ansvarsfordeling knyttet til bærekraftsarbeidet er valgt av flest. Over halvparten av disse er små bedrifter.

Kun 4 av respondentene sier at virksomheten har implementert bærekraft som en faktor i godtgjørelse. En kan stille seg spørsmålet om bærekraftsaspekter blir prioritert i det daglige uten at ansatte insentiveres på denne måten. Tilsvarende tall finner vi i det nasjonale utvalget.

Av de som ikke har implementert elementer av virksomhetsstyring er 85 % av dem små bedrifter.

Virksomhetene i undersøkelsen har implementert følgende elementer i dimensjonen for virksomhetsstyring:

N = 158

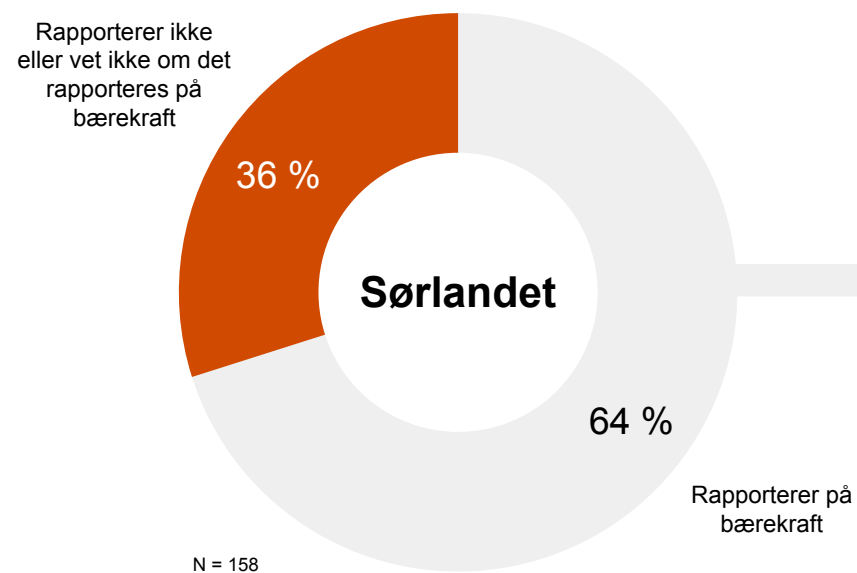
03 Bærekrafts- rapportering

Det er stadig flere som rapporterer på bærekraft, hvor andelen i år er over to tredjedeler

Det er en betydelig positiv økning i andelen som rapporterer på bærekraft, med en utvikling det siste året

fra 43 % til 64 %

Det er en positiv utvikling i andelen av respondentene som rapporter i egen rapport, integrert årsrapport eller årsberetning/årsrapport. Samlet sett viser dette en økt modenhet på bærekraftsrapportering. Dette bildet er tilsvarende for den nasjonale utviklingen.

Blant respondentene som rapporterer på bærekraft rapporterer de i følgende format:

N = 158

Morgendagens lovkrav bygger på beste praksis fra frivillige rapporteringsrammeverk

Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD), også kjent som direktivet om bærekraftsrapportering, er et rapporteringsrammeverk utarbeidet av EU som stiller nye krav til bærekraftsrapportering og attestasjon av bærekraftsinformasjon. Gjennom innføringen av direktivet vil rapporteringskravene bli mer omfattende sammenlignet med dagens rapporteringskrav. Det er fokus på **relevans**, **standardisering** og **sammenlignbarhet**, både over tid og på tvers av foretak.

Pliktige standarder for bærekraftsrapportering (ESRS) inneholder foreløpig totalt 86 rapporteringskrav som gir et totalt antall datapunkter på 1 144 bærekraftsforhold innenfor miljømessige, sosiale og ansattes forhold, overholdelse av menneskerettigheter, bekjempelse av korrupsjon og bestikkelser, samt virksomhetsstyring.

Ved utvikling av ESRS-standardene var målet å samkjøre og bygge på allerede eksisterende rammeverk som GHG, TCFD, TNFD, CDP, OECD og SASB. De har til og med inngått et offisielt samarbeid med GRI.

137 av virksomhetene i Agder vil bli direkte rapporteringspliktig

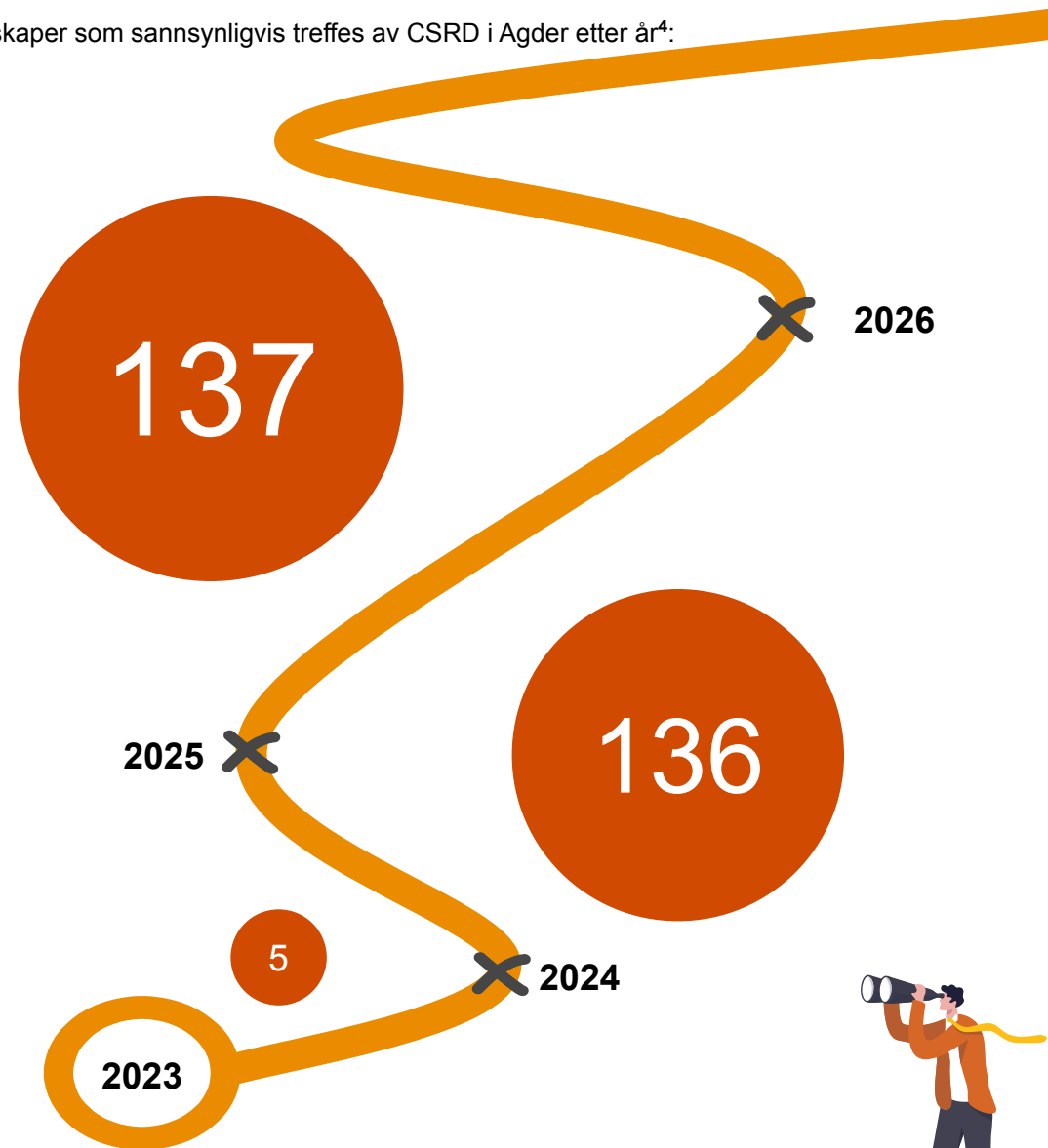
En rekke foretak bli direkte og indirekte lovpålagt å rapportere i tråd med CSRD. Kravene oppfattes som svært omfattende, og har til formål å sikre pålitelig, konsistent og relevant bærekraftsrapportering og -attestering.

For regnskapsåret 2024 vil Bærekraftsdirektivet omfatte børsnoterte virksomheter og banker, forsikringselskaper og kredittforetak som har minst 500 ansatte, og som har omsetning over 320 MNOK eller balanse over 160 MNOK. Året etter gjelder direktivet for samtlige store foretak - uavhengig av børsnotering - dersom de overstiger minst to av tre krav knyttet til antall ansatte (250), omsetning (320 MNOK) og balanse (160 MNOK).

Mindre bedrifter vil indirekte påvirkes fordi de store selskapene må kartlegge mindre leverandører i verdikjeden. Det samme vil banker og finansinstitusjoner. Systematisk bærekraftsarbeid og tilstrekkelig dokumentasjon av dette, vil derfor mest sannsynlig styrke konkurransekraften i næringslivet i årene fremover.

4: Antallet gir en oversikt over hvem som sannsynligvis blir rapporteringspliktige, basert på foreliggende lovforslag pr. 1. September 2023. Uttrekket er basert på data fra Proff som har varierende grad av kvalitet.

Antall selskaper som sannsynligvis treffes av CSRD i Agder etter år⁴:

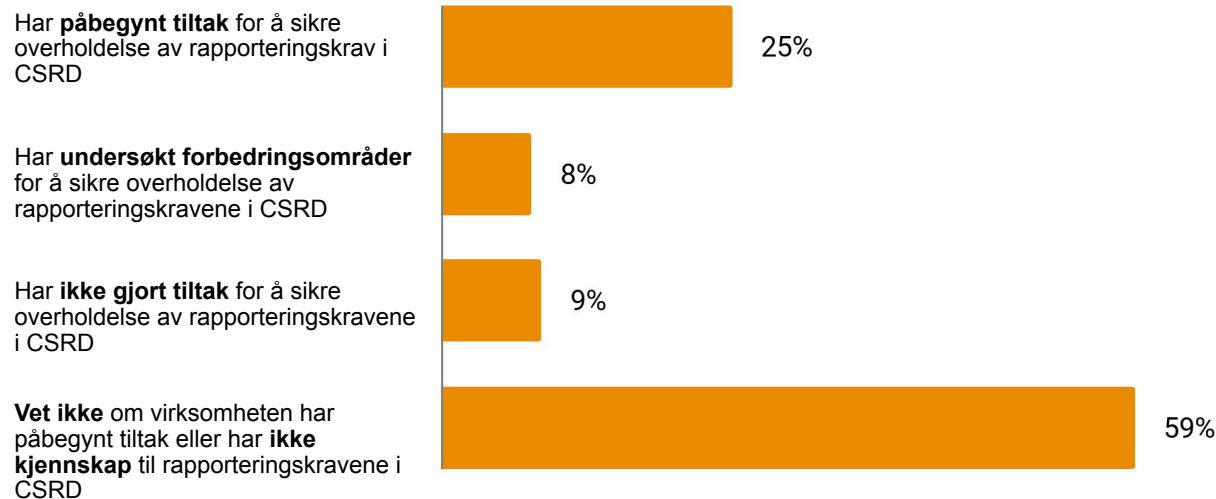

En fjerdedel av virksomhetene har påbegynt tiltak for CSRD, mens 50 % ikke kjenner til kravene eller påbegynte tiltak

Sett bort fra 41 respondenter som svarer at de ikke er berørt av kravene, svarer

59 %

svarer at de ikke vet om virksomheten har påbegynt tiltak eller at de ikke har kjennskap til rapporteringskravene i CSRD.

N = 117

5 steg for for å forberede seg på CSRD:

1. Gjennomføre en **dobbel** vesentlighetsanalyse

2. **Kartlegge GAP** mellom rapportering og krav i ESRSene

3. Lage et **veikart** med tiltak for å lukke GAPene og komme i mål

4. **Gjennomføre** bærekraftsrapporteringen

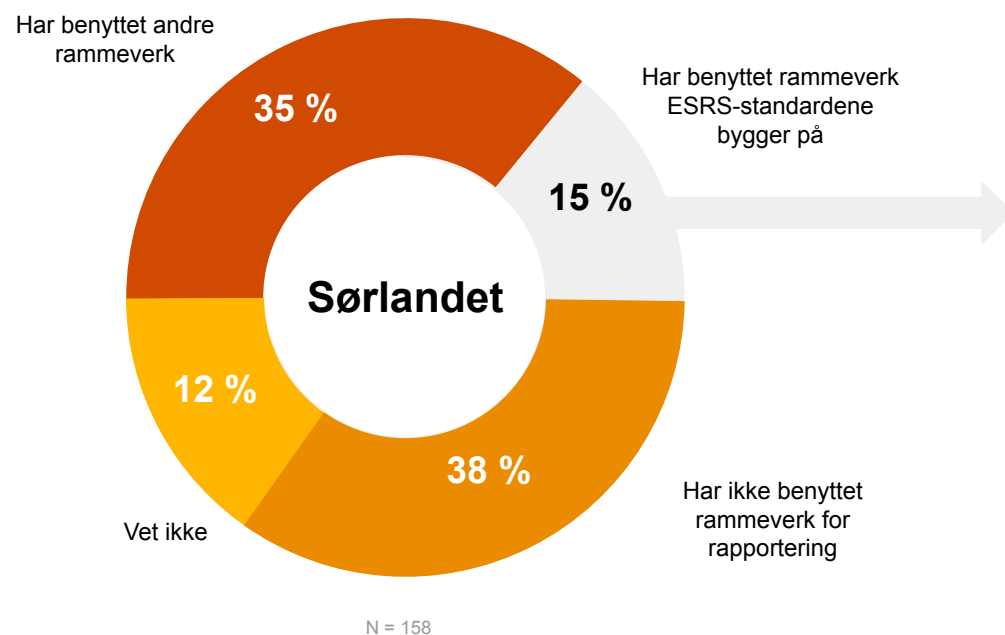
5. **Attestasjon** fra en uavhengig tredjepart

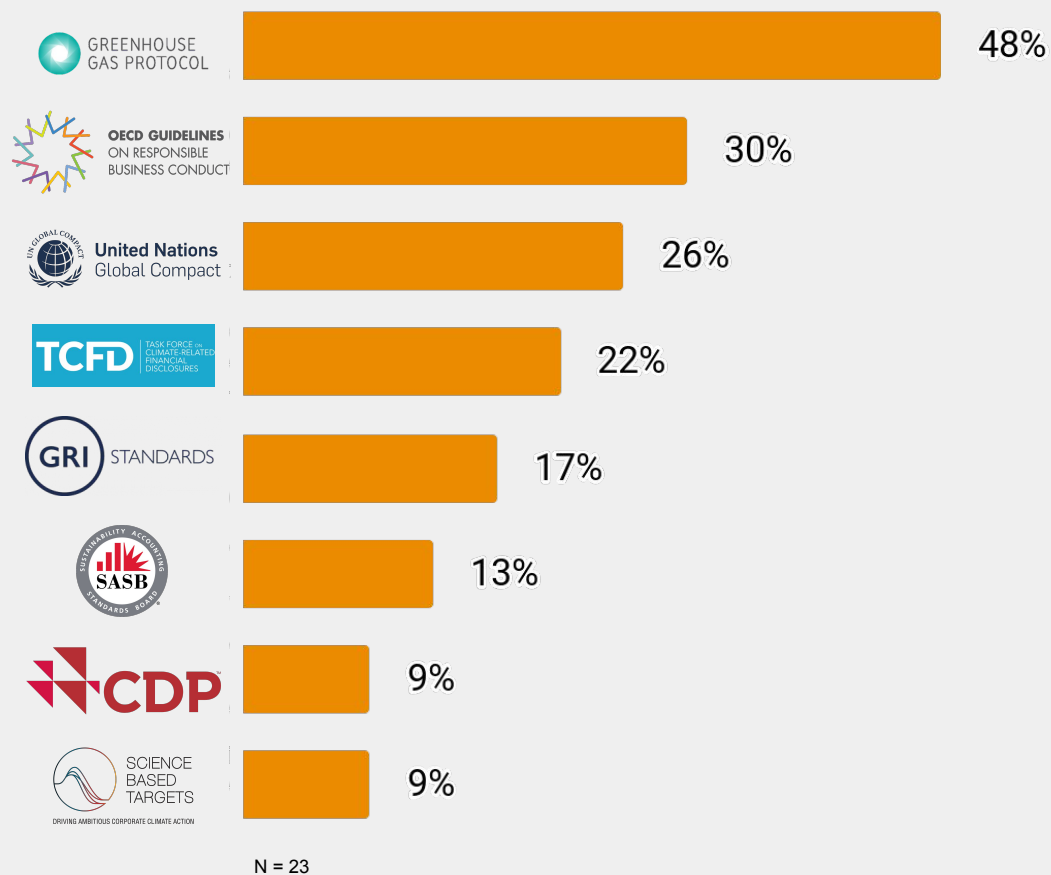
Det er stadig flere som rapporterer i henhold til et eller flere av rammeverkene som ESRS-standardene bygger på

Sammenliknet med i fjor er det flere som rapporterer i henhold til et av de nevnte rammeverk, med en utvikling

fra 10 % til 15 %

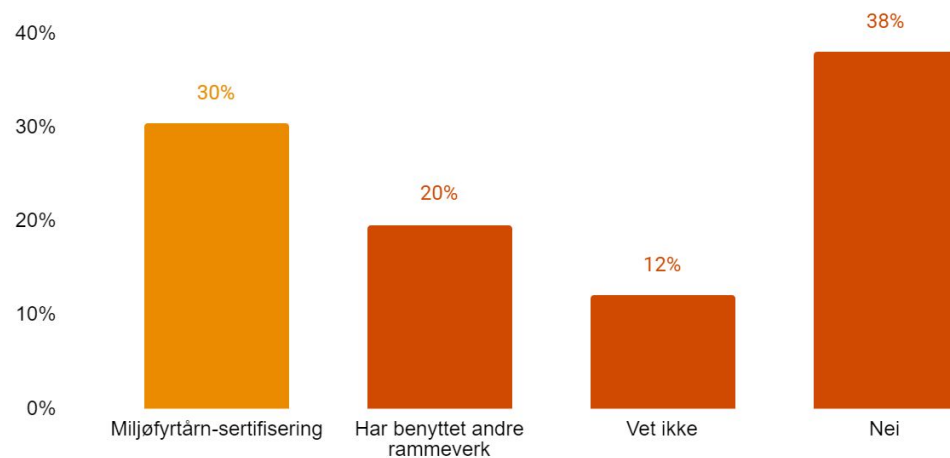
Blant respondentene som har benyttet rammeverk ESRS-standardene bygger på, gjelder dette følgende:

Nær en tredjedel rapporterer etter Miljøfyrtårn

30 %

av selskapene sier de rapporterer på rapporteringskravene i Miljøfyrtårn. Disse tallene samsvarer både de nasjonale tallene (32 %) og lokale tall fra 2022 (29 %). Halvparten av respondentene på Sørlandet svarer at de ikke vet hvilket rammeverk de bruker, eller at de ikke anvender kjente rammeverk og/eller standarder for bærekraftsrapportering.

N = 158

Miljøfyrtårn er en sertifiseringsordning hvor virksomheter må oppfylle bransjespesifikke kriterier innen miljøledelse på områdene innkjøp, avfall, reise, energi og arbeidsmiljø, samt årlig rapportere på overordnede klima- og miljødata. Miljøfyrtårn kan benyttes i hele EU som tredjepartsverifisert miljøledelsessystem

Miljøfyrtårnsertifisering inkluderer blant annet måling og rapportering av klimaregnskap, hvilket tilrettelegger for rapportering i henhold til CSRD. Begrensningen med miljøfyrtårnsertifisering er at den primært fokuserer på miljøaspekter og kan mangle en omfattende dekning av sosiale og virksomhetsstyrende faktorer som kreves av CSRD.

Stadig flere benytter vesentlighetsanalyser, hvilket er et sentralt utgangspunkt for bærekraftsarbeid

Vesentlighetsanalyser anvendes til å identifisere, prioritere og synliggjøre hvilke bærekraftstema som er viktigst for virksomheten. Resultatene av vesentlighetsanalysen setter rammene for prioriteringer og metoder i bærekraftsarbeidet. Uten en tilstrekkelig vesentlighetsanalyse er det vanskelig å identifisere sitt bidrag til klimaendringer, og hvordan klimaendringer påvirker virksomheten.

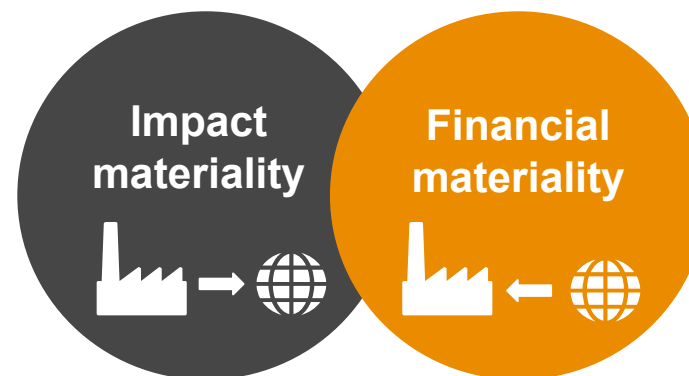
CSRD (Bærekraftsdirektivet) fastsetter et rammeverk for hvordan virksomheter skal vurdere vesentlighet. CSRD bruker begrepet **dobbel vesentlighet**, og beskriver at virksomheter skal vurdere hvordan både bedriften påvirker omverdenen (impact materiality), og hvordan klimaendringer vil påvirke bedriftens virksomhet (financial materiality) i fremtiden. Det bør merkes at rammeverket for hvordan gjennomføre dobbelt vesentlighetsanalyse er svært omfattende.

Det er positivt at **halvparten av respondentene har gjennomført en form for vesentlighetsanalyse**, samtidig som resterende respondenter oppfordres til å igangsette dette arbeidet så fort som mulig. Virksomheter som ikke tar inn over seg de endrede rammevilkårene som følger av klimaendringene, vil kunne gå glipp av store muligheter i fremtiden.

47 %

har gjennomført en vesentlighetsanalyse basert på dobbel vesentlighet, vurderinger av vesentlighet for virksomheten og deres interessenter eller andre kriterier. Dette er samlet sett en betydelig økning sett mot fjorårets funn*. Regionen ligger nært det nasjonale nivået på 52 %.

*Spørsmålene for 2022 og 2023 er ikke identiske, derfor sammenliknes ikke tallene direkte. N = 158

04 Klima og miljø

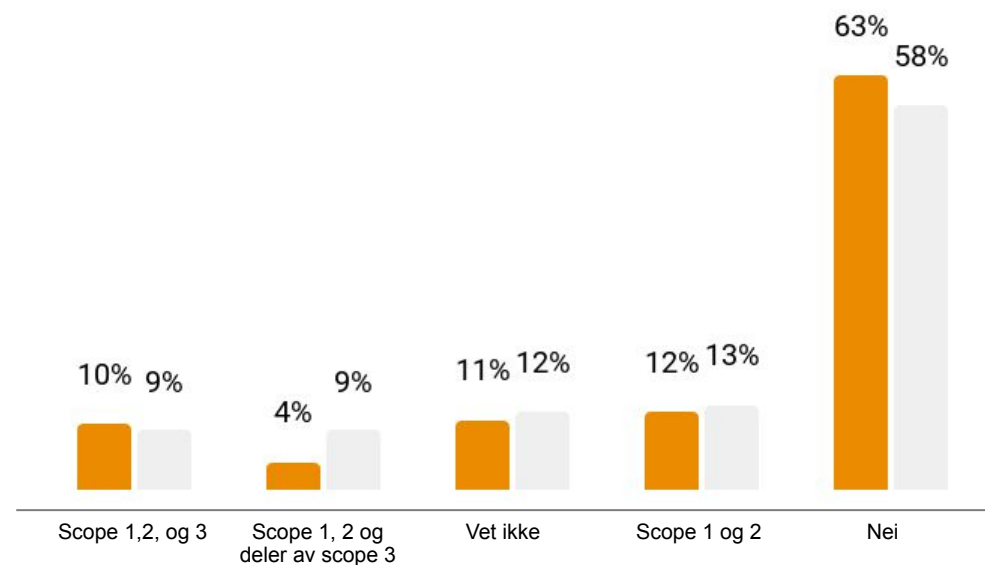
Rundt en tredjedel av selskapene rapporterer på klimapåvirkning

Greenhouse Gas Protocol (GHG-protokollen) er beste praksis-standard for rapportering av klimagassutslipp. For å rapportere i henhold til GHG-protokollen må virksomheten minimum inkludere utslipp i Scope 1 og Scope 2, hvilket omfatter direkte utslipp fra kilder som virksomheten eier og kontrollerer, samt utslipp fra innkjøpt energi. Dagens utkast til fremtidig lovverk for bærekraftsrapportering inneholder også krav til at virksomheter må vurdere sin indirekte klimapåvirkning i verdikjeden (Scope 3) og rapportere på denne dersom den er vesentlig.

Scope 3 er ofte svært omfattende ettersom det inkluderer utslipp både knyttet til innkjøpte varer og tjenester, og utslipp knyttet til solgte produkter og investeringer. Av dem som rapporter på Scope 3, oppgir 55 % at de rapporterer på indirekte utslipp fra verdikjeden, men det er usikkert hvor bredt denne rapporteringen favner og hvilke utslipp som er inkludert.

63 %

Har ikke utarbeidet klimaregnskap som viser virksomhetens klimagassutslipp, hvilket er en marginal forbedring mot 66% i 2022.

Grafen viser i hvilken grad virksomheten har utarbeidet et klimaregnskap. N = 158

■ Sørlandet
 N = 158
■ Nasjonalt
 N = 914

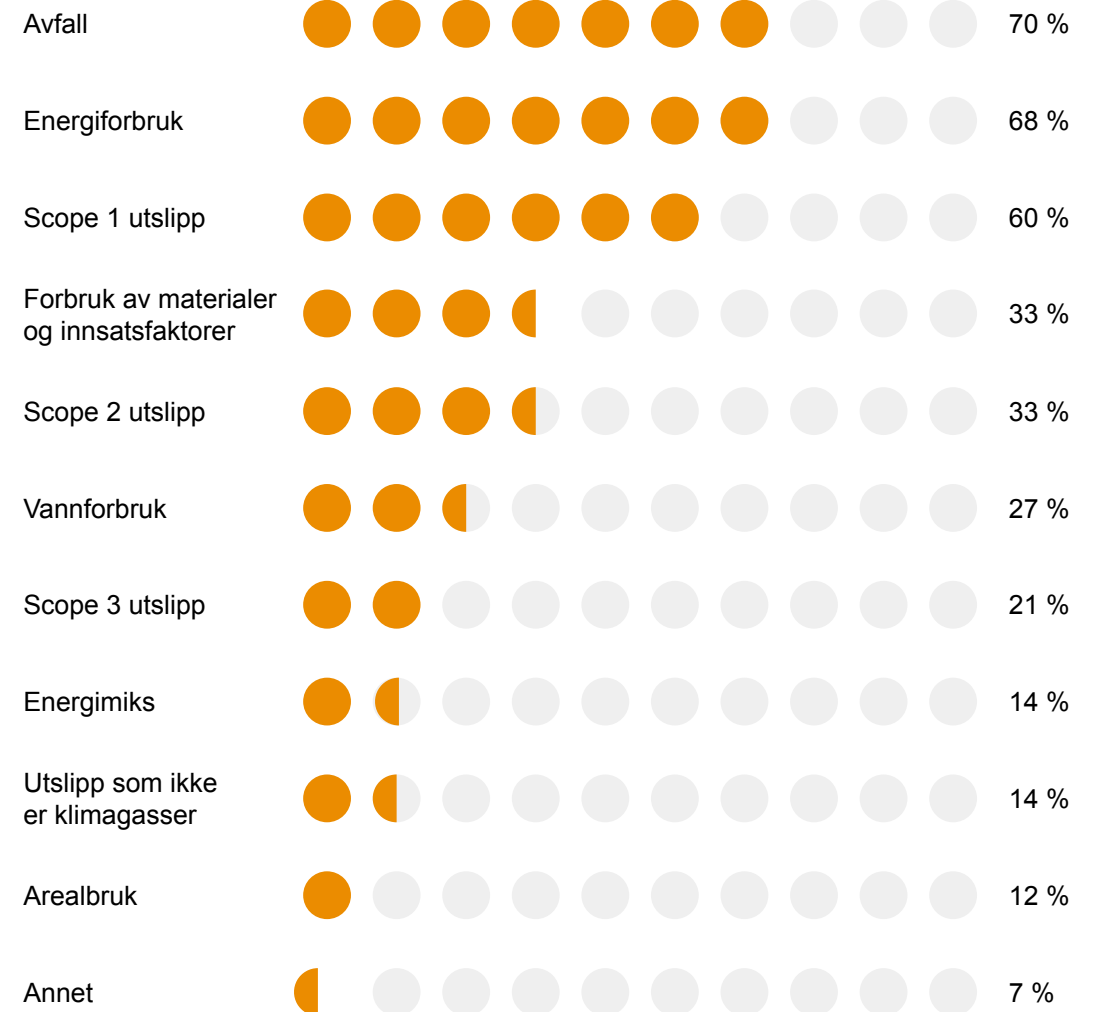
Over halvparten har satt tallbaserte mål for klima og miljø

53 %

Har satt seg tallbaserte mål for klima og miljø, hvor avfall og energiforbruk er de mest brukte. Det er ikke overraskende at disse kategoriene kommer høyt på listen, blant annet da dette er de første elementene i en Miljøfyrtårnsertifisering.

Det er ønskelig med en økning i andelen som setter seg tallbaserte mål, slik at virksomhetene skal ha muligheten til å måle og insentivere positiv utvikling.

Blant respondentene som har satt seg tallbaserte mål for klima og miljø, har de satt seg konkrete tallbaserte mål innen følgende kategorier:

Sirkularitet er en viktig del av løsningen for bærekraftig omstilling, hvilket nær to av tre virksomheter arbeider for

61 %

Av virksomhetene har gjennom prioritering, mål og/eller iverksatte tiltak satt sirkulær økonomi på agendaen.

23 % av virksomhetene har sirkulær økonomi som et prioritert område i sin virksomhet. 17 % satt seg tydelige mål for å tilpasse seg overgangen til sirkulær økonomi, og 40 % har iverksatt tiltak knyttet til sirkulær økonomi.

I en sirkulær verdikjede må produktene vare så lenge som mulig, repareres, oppgraderes og i større grad brukes om igjen. Når produktene ikke kan brukes om igjen, kan avfallet materialgjenvinnes og brukes som råvarer i en ny produksjon. Slik utnytter vi de samme ressursene flere ganger og minst mulig går tapt.

Miljødirektoratet definerer sirkulær økonomi som motstykket til de lineære økonomimodellene, der naturressurser og produkter utnyttes effektivt og så lenge som mulig i et kretsløp der minst mulig ressurser går tapt.

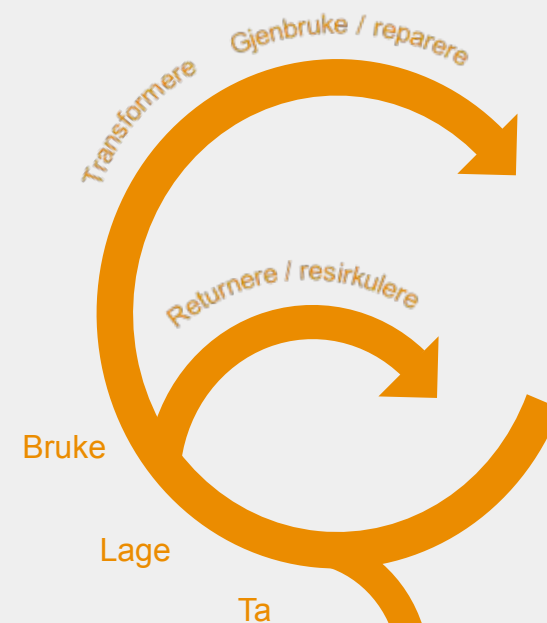
Lineær økonomi

Resirkuleringsøkonomi

Sirkulær økonomi

Ombruk og fokus på reduksjon av materialbruk er mest populært blant de som har iverksatt sirkulære tiltak

40 %

Har iverksatt tiltak knyttet til sirkulær økonomi. Det er også 23 % som svarer at sirkulær økonomi er et prioritert område i sin virksomhet. Til tross for dette er det kun 17 % som har satt seg tydelige mål for å tilpasse seg overgangen til sirkulær økonomi.

De mest populære områdene for tiltak innen sirkulær økonomi er **reduisert materialbruk/svinn i produksjon, ombruk og gjenbruk av produkter**, samt **å minimere kjøp**.

Størrelsen på boksen indikerer antall respondenter som har svart at de har gjennomført tiltaket.

05 Sosial bærekraft

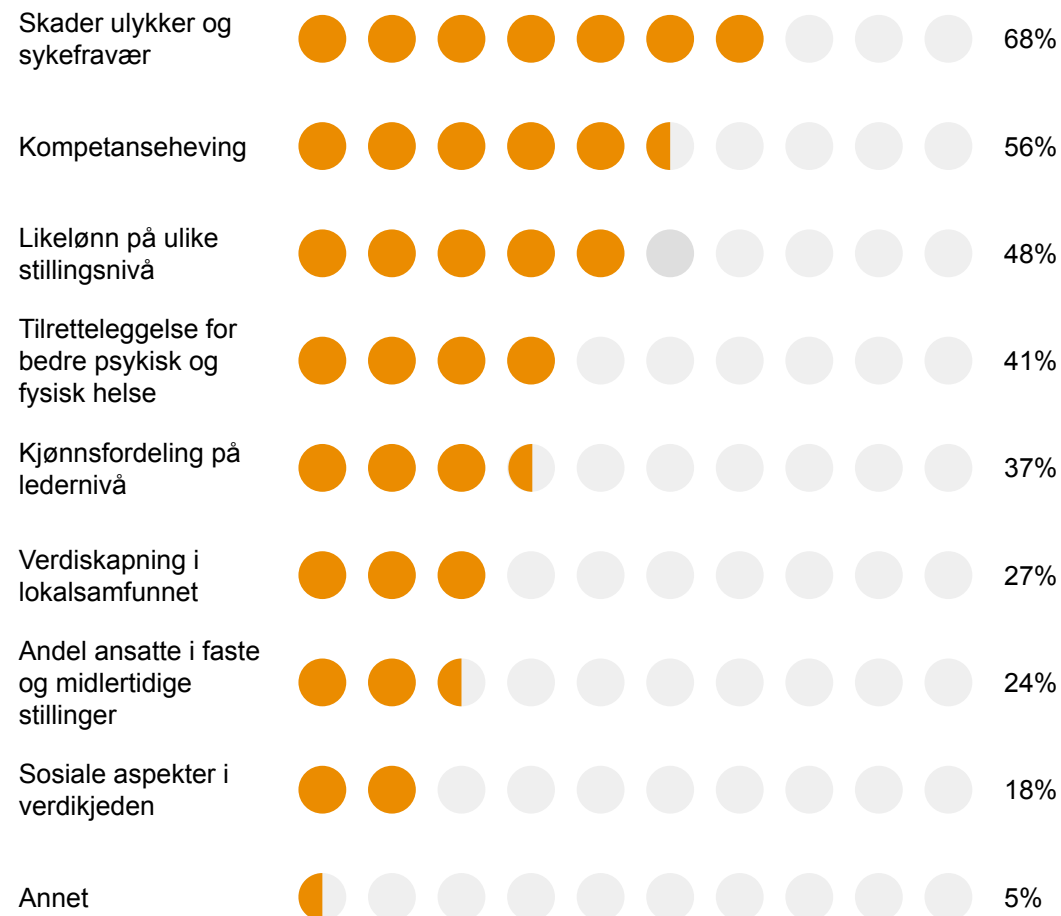
To tredjedeler har satt seg tallbaserte mål for sosiale forhold

66 %

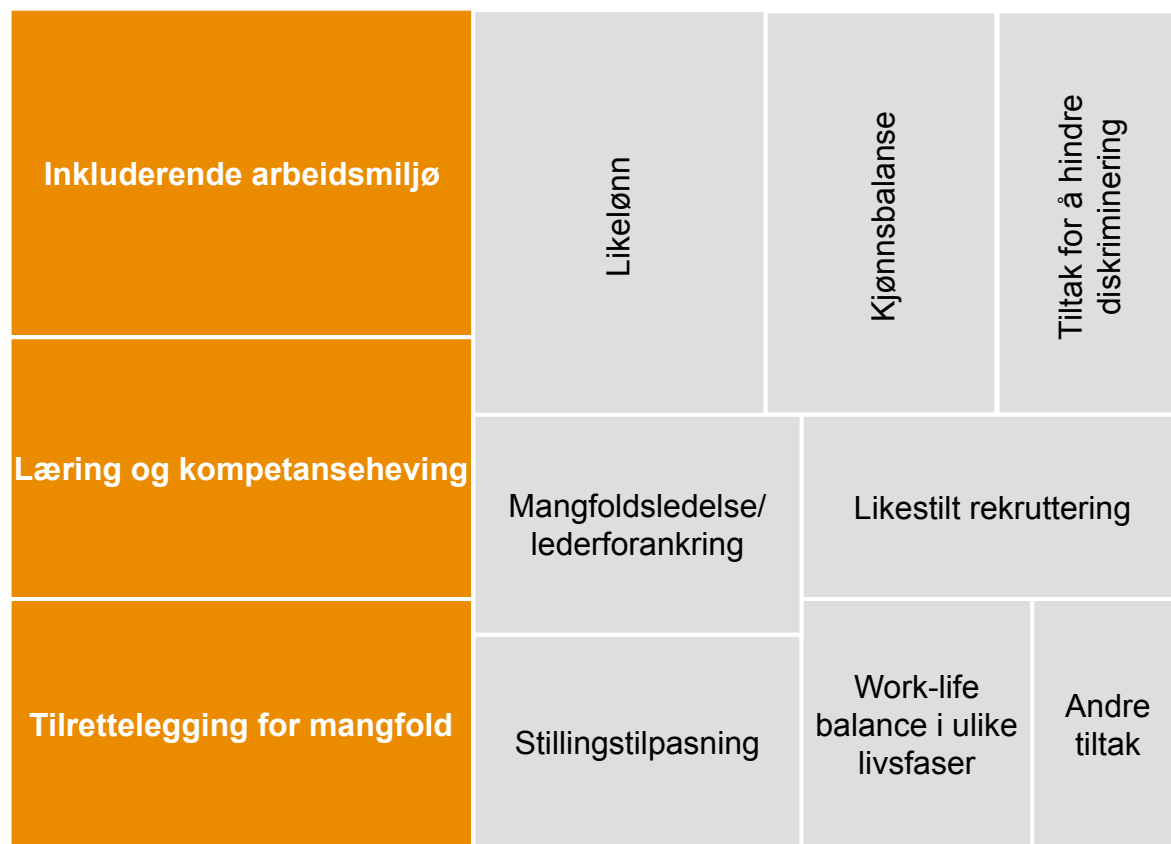
Har satt seg tallbaserte mål, hvor mål innen skader, ulykker og sykefravær er anvendt i størst grad.

Det er i stor grad industrielle bransjer som trekker opp denne kategorien. Det inkluderer blant annet eiendom, bygg og anlegg, samt industri. Kompetanseheving løftes frem spesielt av tertiærnæring, som bank og finans, IT og rådgivning. Den tredje mest populære kategorien, likelønn på ulike stillingsnivå, trekkes frem av bransjene bank og finans, kultur og varehandel.

Blant respondentene som har satt seg tallbaserte mål for sosiale forhold, har de satt seg konkrete tallbaserte mål innen følgende kategorier:

Inkluderende arbeidsmiljø er det mest populære området for tiltak knyttet til sosial bærekraft

Størrelsen på boksen indikerer antall respondenter som har svart at de har gjennomført tiltak innen det gitte området. N = 158

De mest populære områdene for tiltak innen sosial bærekraft er inkluderende **arbeidsmiljø**, **læring og kompetanseheving**, samt **tilrettelegging for mangfold**.

Utover dette løfter spesielt bransjene interesseorganisasjoner samt IT og teknologi frem work-life balance, mens bransjene varehandel og rådgivning trekker frem kjønnsbalanse.

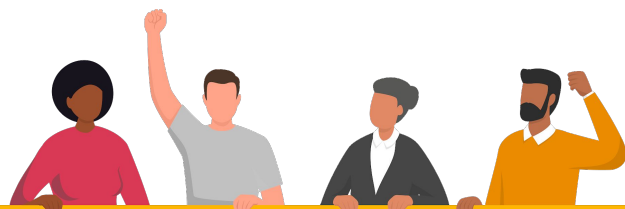

Motivert av samfunnsansvar og styrket kultur, er det aktivt mangfold- og inkluderingsarbeid hos de fleste respondentene

84 %

Av respondentene jobber aktivt med mangfold og inkludering

Inkludering og mangfold

Mangfold fremhever forskjellene som folk har på grunnlag av kjønn, rase, seksuell orientering, alder, funksjonsevne, kultur, etnisitet mv.

Inkludering understreker behovet for å innlemme forskjellige mennesker i en plattform hvor de blir respektert og verdsatt. Der mangfoldssarbeidet handler om å gi alle en likestilt plass rundt bordet, handler inkludering om å sikre at alle blir hørt og verdsatt, og ikke minst at hvert enkelt individ blir gitt muligheten til å prestere optimalt.

Blant respondentene som jobber aktivt med bærekraft, er følgende alternativer valgt som viktigste motivasjon:

. N = 158

Åpenhetsloven stiller krav til åpenhet og ansvarlighet

Åpenhetsloven trådte i kraft 1. juli 2022 og stiller krav til åpenhet og ansvarlighet i egen drift og i leverandørkjeden. Loven skal bidra til at virksomheter arbeider for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i forbindelse med produksjon av varer og levering av tjenester. Loven skal også sikre allmennheten tilgang til informasjon om hvordan virksomheter håndterer mulige bidrag til brudd på grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold. Loven gjelder alle norske virksomheter som ikke er definert som små foretak i regnskapsloven og som tilbyr varer og/eller tjenester i eller utenfor Norge. I tillegg gjelder den for utenlandske foretak, av samme størrelse, der disse tilbyr varer/tjenester i Norge og er skattepliktig til Norge.

Virksomhetene som omfattes av loven plikter i korte trekk å:

- 1 Utføre aktsomhetsvurderinger**
- 2 Redegjøre regelmessig for disse vurderingene**
- 3 Gi informasjon til enhver som retter en skriftlig forespørsel om det**

Flere har startet arbeidet med åpenhetsloven, men få har iverksatt tiltak for overholdelse av kravene

Sett bort fra selskapene under 50 ansatte og dem som selv svarer at de ikke er berørt av kravene, svarer

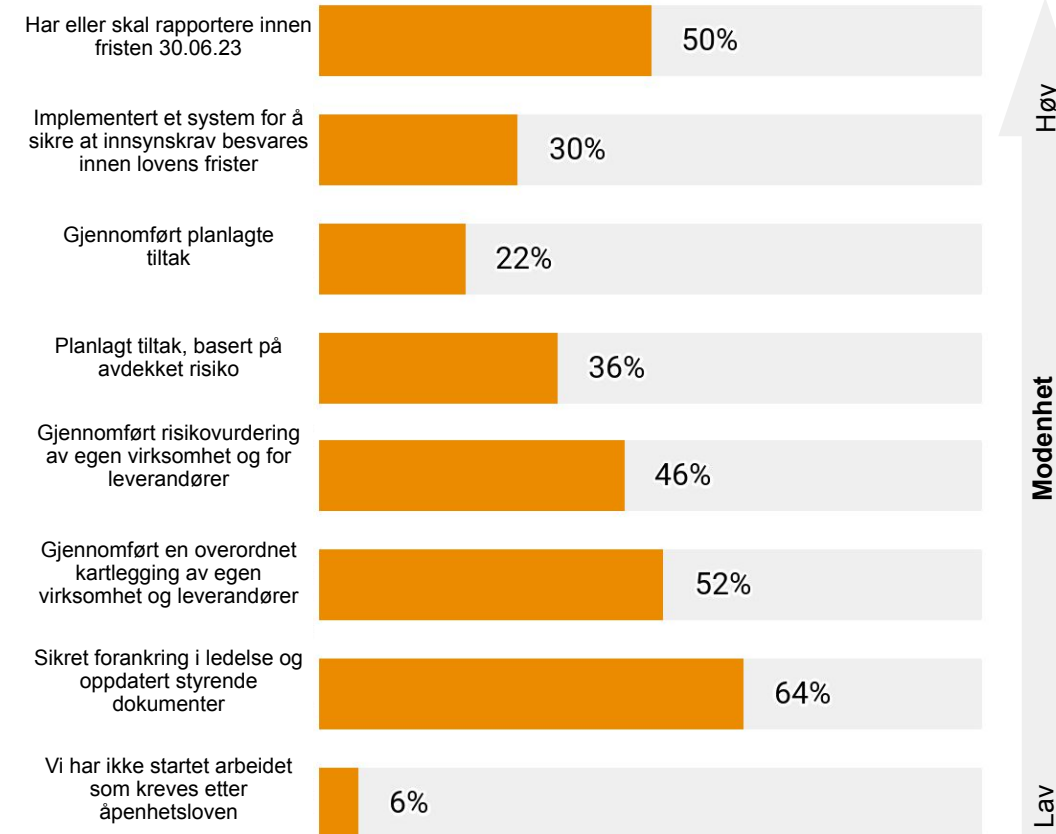
94 %

av omfattende virksomheter har startet arbeidet med å overholde kravene i Åpenhetsloven. Til tross av dette var det kun halvparten av virksomhetene som har eller hadde planer om å rapportere før fristen 30 juni.

Blant de som har gjennomført tiltak er det forankring i ledelse og oppdatering av styrende dokumenter er steget flest av virksomhetene har gjennomført. Det er imidlertid kun 22 % av virksomhetene som hadde gjennomført planlagte tiltak.

Av de som er omfattet av Åpenhetsloven, har de gjennomført følgende tiltak for å møte kravene i loven:

Alternativene er rangert etter steg til overholdelse av loven, hvor rapportering innen fristen er siste steg. N = 50

06

Banksektoren og grønn finansiering

Finansnæringen har startet insentivering mot det grønne

11 %

uttrykker at deres bank har gitt tilbud om bedre vilkår på finansiering dersom virksomheten gjennomfører grønne tiltak.

Finansnæringen har en betydelig rolle i det grønne skiftet gjennom allokering av kapital og tilhørende håndtering av finansiell risiko. Klimaendringene representerer en samfunnsutfordring og en trussel for finansiell stabilitet i Norge og i verden. I løpet av de siste årene har man sett et skifte i bankers prioriteringer knyttet til bærekraft. Dette skiftet er tett støttet opp under og drevet av regulatoriske endringer som EU taksonomien og Åpenhetsloven, hvor EU går foran og trapper stadig opp ambisjonene med mål om minst 55 prosent reduksjon av klimagassutslippene innen 2030.

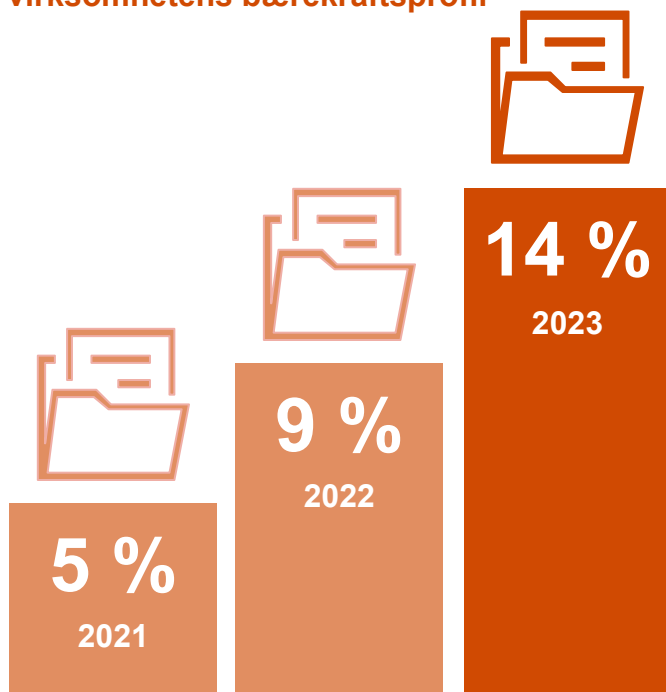
Det stilles blant annet krav til at banker vurderer klimarisiko og andre aktuelle ESG-faktorer i sine risikostyringsmodeller for å sikre en langsiktig, bærekraftig forretningsmodell. Kravene til integrering av bærekraft i risikostyring og rapportering fremhever finansnæringens rolle i omstillingen av næringslivet og økonomien for å nå de globale målene definert i Paris-avtalen og EUs grønne giv.

Et viktig element i måloppnåelse vil være at banker må fortsette å utvide produktspekteret sitt for å treffe kundenes ønsker og behov for å bli mer bærekraftig, og kan basert på langsiktige risikovurderinger utvikle produkter og tjenester som insentiverer til bærekraft.

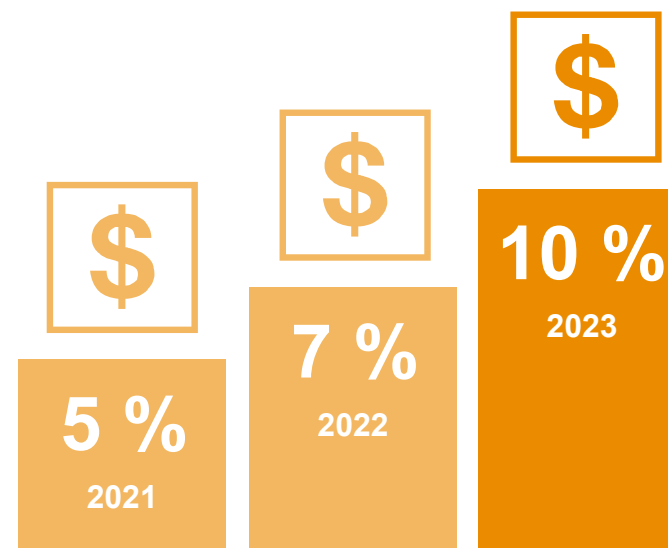
Det er en positiv utvikling i andelen respondenter som opplever bankens grønne fokus, og benytter seg av dette

Det har skjedd en utvikling innen bærekraftig finans de siste årene, dette gjelder spesielt utviklingen i markedet for grønne investeringer, integrasjon av ESG i strategi og virksomhetsstyring, og bærekraftsrapportering i forkant av kommende krav. Etterlevelse av kommende krav fører til at banker innhenter bærekraftsrelatert informasjon fra kunder som hensyntar vesentlige risiko og muligheter i de bransjene de er eksponerte mot. I løpet av de siste årene ser man at bedrifter i økende grad opplever at banken etterspør denne type informasjon, fra 5% i 2021 til 14% i 2023. Fra undersøkelsen ser man også at flere bedrifter har benyttet seg av grønn finansiering, noe som kan vise til at stadig mer kapital blir rettet mot bærekraftige formål.

Har opplevd at banken innhenter/
etterspør opplysninger om
virksomhetens bærekraftsprofil

Har benyttet seg av grønn finansiering med
lave finansieringskostnader

07 Relevante kilder for
mer informasjon

Kort beskrivelse av et utvalg internasjonale standarder og rammeverk

GREENHOUSE
GAS PROTOCOL

Greenhouse Gas Protocol er den mest brukte regnskapsstandarden for klimaregnskap. Utslipp deles inn i tre scopes avhengig av om de er direkte eller indirekte relatert til egen drift (Scope 1-2) eller indirekte utslipp fra verdikjeden (Scope 3).

OECD GUIDELINES
FOR MULTINATIONAL
ENTERPRISES

OECD Guidelines er anbefalinger, utarbeidet av regjeringer, for å sikre ansvarlig forretningsatferd blant foretakene som opererer i de tilsluttende landene.

GRI STANDARDS

GRI er en ledende global standard for bærekraftsrapportering som inneholder et sett med prinsipper, krav og anbefalinger for bærekraftsrapportering.

DRIVING SUSTAINABLE ECONOMIES

Carbon Disclosure Project er en ideell organisasjon som har utviklet en global standard for rapportering av miljø- og klimapåvirkning, både for virksomheter, byer og regioner.

UN GLOBAL COMPACT

UN Global Compact er et prinsippbasert rammeverk for organisasjoner som ønsker å bidra til en forsvarlig og bærekraftig bedriftspraksis. Prinsippene bygger på FNs menneskerettigheter, fundamentale prinsipper for arbeidslivet, miljø og korrupsjon.

Miljøfyrtårn®

Miljøfyrtårn er en sertifiseringsordning hvor virksomheter må oppfylle bransjespesifikke kriterier innen miljøledelse på områdene innkjøp, avfall, reise, energi og arbeidsmiljø, samt årlig rapportere på overordnede klima- og miljødata.

Kort beskrivelse av et utvalg internasjonale standarder og rammeverk

▶ **TCFD** (Task Force on Climate- Related Financial Disclosures) er et globalt rammeverk for å rapportere på klimarisiko. Formålet er å kvantifisere finansiell risiko- og muligheter knyttet til klimaendringene og overgangen til et lavutslippssamfunn.

▶ **TNFD** (Task Force on Nature- Related Financial Disclosures) er et globalt initiativ som fokuserer på å utvikle retningslinjer og rammeverk for rapportering av miljø og sosiale aspekter fra virksomheter.

▶ **SBTi** (Science Based Target Initiative) samarbeider med bedrifter for å etablere utslippsreduksjonsmål som er vitenskapelig forankret og i samsvar med klimamålene. Dette fremmer bærekraftig praksis og klimavennlige tiltak for bedriftene.

▶ **SASB** (Sustainability Accounting Standards Board) er en organisasjon som utvikler standarder for rapportering av bærekraftsinformasjon som hjelper selskaper med å rapportere på ikke-finansiell informasjon knyttet til bærekraft, klima og miljø. Hensikten er å gi investorer sammenlignbare ikke-finansiell informasjon om virksomhetene.

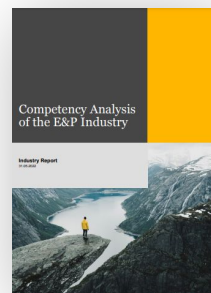

Nyttige rapporter og analyser utarbeidet av PwC

Rapporter og analyser

Kartlegging av kjøp av frivillige klimakreditter

Kartlegging av kompetanseområder som skal bidra til grønn omstilling i olje- og gasssektoren

Kartlegging av konkrete tiltak og virkemidler for finansnæringen

Kartlegging av behovet for fornybar energi i Norge

Kartlegging av muligheter og utfordringer som norsk fornybarnæring står ovenfor

En praktisk veileder til arbeid med naturrisiko i næringslivet

Årets analyse av kvaliteten på klimaregnskapet til de 100 største virksomhetene i Norge (2023)

Fjorårets analyse av kvaliteten på klimaregnskapet til de 50 største virksomhetene på Sør-Østlandet (2022)

Kartlegging av hva anleggsbransjen kan gjøre for å forberede seg på grønn omstilling

Muligheter og utfordringer knyttet til etableringen av en ny grønn verdikjede som utnytter ressurser på avveie i havbruket gjennom oppsamling av fiskeslam

PwC Sjømatbarometeret 2023 tar for seg status i sjømatnæringen

PwC har utarbeidet Løypemeldingen for flere regioner

Kontakt oss gjerne!

Robert Arvid Andersen
Partner
+47 952 61 013
robert.andersen@pwc.com

Ingrid Helmersen Muff
Senior Associate
+47 467 91 083
ingrid.muff@pwc.com

© 2023 PwC. All rights reserved. In this context, “PwC” refers to PricewaterhouseCoopers AS, Advokatfirmaet PricewaterhouseCoopers AS and PwC Tax Services AS which are member firms of PricewaterhouseCoopers International Limited, each member firm of which is a separate legal entity.